

Dimensionering og styring af uddannelsesudbud på universiteterne

Formålet med dette notat er at give et kort og letforståeligt overblik over dimensioneringstyperne og begrænsningerne i udbuddet af videregående uddannelser i Danmark, herunder Aarhus Universitet. I notatet forklares det kort, *hvad* de går ud på, *hvilket data* der bruges, og hvordan de *opgøres*.

Formålet med dimensionering er at regulere optaget på de videregående uddannelser i Danmark via faste lofter eller måltal. Der findes tre forskellige dimensioneringsmodeller:

- Uddannelsesspecifik dimensionering
- Ledighedsbaseret dimensionering
- Sektordimensionering

Desuden er der vedtaget en række politiske aftaler, der begrænser 1) universiteternes udbud af bestemte uddannelsestyper¹, 2) hvor i landet, universiteterne kan udbyde uddannelse² og 3) udbuddet af engelsksprogede uddannelse³.

¹ Aftalen om rammerne for Reform af universitetsuddannelserne i Danmark

² Aftalen om flere og bedre muligheder for uddannelse i hele Danmark

³ Aftalen om reduktion af engelsksprogede videregående uddannelser og Reform af professionsbachelor- og erhvervsakademiuddannelserne i Danmark

1. Uddannelsesspecifik dimensionering

Hvad er det?

Et centralt fastsat loft over optaget på udvalgte offentlige autorisationsuddannelser, hvor optaget fastsættes ud fra det forventede behov for uddannet arbejdskraft og institutionernes muligheder for at skaffe praktikpladser.

Hvilke uddannelser er omfattet?

Autorisationsgivende uddannelser. På Aarhus Universitet er følgende uddannelser omfattet:

- Bachelor- og kandidatuddannelsen i medicin
- Bachelor- og kandidateuddannelsen i odontologi
- Bacheloruddannelsen i veterinærmedicin
- Professionsbacheloruddannelsen i klinisk tandteknik
- Professionsbacheloruddannelsen i tandplejer

Hvordan måles optaget?

Universitetets egen opgørelse over optag for et studieår (sommeroptag + efterfølgende vinteroptag) eksklusiv udenlandske selvbetalere, genindskrævnere og overflyttere.

Hvor ofte opdateres dimensioneringen?

Uddannelses- og Forskningsstyrelsen udmelder årligt de gældende optagslofter for det kommende studieår.

Hvordan sanktioneres overskridelser?

Overskridelse sanktioneres med en tilskudsreduktion for hver studerende, der optages over loftet (antal studerende \times uddannelsestakst).

For hver uddannelse (bachelor- og kandidatuddannelse samlet) på en institution, der overskrider den uddannelsesspecifikke dimensionering, bliver der beregnet en særskilt sanktion i form af en tilskudsreduktion. Reduktionen beregnes ved at gange antallet af optagne studerende udover dimensioneringsloftet med den uddannelsestakst, som de studerendes aktivitet normalt udløser på uddannelsen.

2. Ledighedsbaseret dimensionering

Hvad er det?

Et centralt fastsat loft over optaget på uddannelser med markant og systematisk overledighed.

Hvilke uddannelser er omfattet?

Der er to måder, hvorpå uddannelser kan blive omfattet af ledighedsbaseret dimensionering:

- Uddannelsen er en del af en uddannelsesgruppe med markant og systematisk overledighed.
- Den enkelte uddannelse har markant og systematisk overledighed.

Markant og systematisk overledighed defineres ud fra følgende kriterier:

- Dimittendledigheden er mindst 2 procentpoint højere end landsgennemsnittet
 - o I mindst 70% af de seneste 10 dimittendårgange
 - o Målt som bruttoledighed 4.-7.- kvartal efter dimission
 - o Der skal være mindst tre målinger og mindst 10 dimittender pr. årgang

For uddannelser med markant og systematisk overledighed beregnes et loft over optaget ud fra det historiske optag på den enkelte institution. Loftet beregnes ud fra uddannelsernes gennemsnitlige optag de seneste 5 år.

Det gennemsnitlige optag reduceres med 10, 20 eller 30% afhængigt af, hvor høj overledigheden har været de seneste 5 år. Optaget kan samlet set reduceres med max 30% af det samlede optag det seneste år.

Den gældende liste over hvilke uddannelser, der er ledighedsbaseret dimensioneret, findes [her](#).

Hvordan måles optaget?

Universitets egen opgørelse over optag for et studieår (sommeroptag + efterfølgende vinteroptag) eksklusiv udenlandske selvbetalere, genindskrævede og overflyttere.

Hvor ofte opdateres dimensioneringen?

Dimensioneringen opdateres ikke længere fra studieåret 2026/2027, hvor der ikke udtages og fritages nye uddannelser. Den ledighedsbaserede dimensionering er ikke afskaffet, men opdateres pt ikke.

Hvordan sanktioneres overskridelser?

Overskridelser sanktioneres med en tilskudsreduktion baseret på samlet institutionsoverskridelse (antal studerende, der overskrider loftet \times vægtet takst).

Overskridelsen opgøres på universitetsniveau. Det betyder, at universitetet kun bliver sanktioneret for overskridelse af dimensioneringen, hvis det samlede optag på alle universitetets ledighedsbaserede uddannelser er højere end det samlede loft over optaget på de samme uddannelser.

Tilskudsreduktionen beregnes ved at gange antallet af optagne studerende udover dimensioneringsloftet med en beregnet uddannelsestakst vægtet efter de involverede uddannelsers optag. Se evt. regneeksempel i [Vejledningen om ledighedsbaseret dimensionering hos UFS](#).

3. Sektordimensionering

Hvad er det?

Et centralt fastsat loft over optaget på alle landets akademiske bacheloruddannelser.

Sektordimensioneringen fastsætter et loft for det enkelte universitet, som herefter selv skal udmønte dimensioneringen på egne akademiske bacheloruddannelser.

Universiteterne skal i deres udmøntning tage hensyn til uddannelsernes ledighed, mulighed for at uddanne sig uden for de større byer, små fag (herunder sprogfag) og forskningsmiljøer.

Baseline er den gennemsnitlige bachelortilgang i årene 2018-2022. Aarhus Universitet skal reducere optaget på de akademiske bacheloruddannelser med 9,5% netto i forhold til baseline. Det betyder, at Aarhus Universitet skal reducere optaget med 545 pladser.

Læs eventuelt mere om Aarhus Universitets udmøntning af sektordimensioneringen [her](#).

Hvilke uddannelser er omfattet?

Alle akademiske bacheloruddannelser. Diplomingeniøruddannelser og professionsbacheloruddannelser er ikke omfattet.

Hvordan måles tilgangen?

Danmarks Statistiks tilgangstal for et kalenderår (vinteroptag + efterfølgende sommeroptag). Tilgang defineres som alle de studerende, der er startet på en akademisk bacheloruddannelse i perioden 1. oktober i år 202x til 30. september i år 202x+1 år.

Hvor ofte opdateres dimensioneringen?

Dimensioneringsrammen opdateres løbende hvert femte år. Her tilpasses niveauet for den samlede tilgang til akademiske bacheloruddannelser på tværs af universiteterne, og det vurderes, om fordelingen mellem universiteterne skal justeres. Den første periode er 2025-2029.

Hvordan sanktioneres overskridelser?

Der følges hvert andet år op på, om universiteterne overholder sektordimensioneringen. Her opgøres, hvor mange studerende, der samlet set overskrider dimensioneringsrammen i de to pågældende år.

Sanktionsberegningen beregnes på baggrund af et gennemsnit af institutionernes STÅ-tilskud pr. studerende over en to-årig periode ganget med det antal studerende,

som overskrider dimensioneringen i de to år gennemsnitligt STÅ-tilskud⁴ × antal overskridelser). Se evt. regneeksempel i [Vejledningen til sektordimensionering 2025-2029](#) hos UFS.

⁴ STÅ er et studenterårsværk. Et studenterårsværk er lig med bestået eksamensaktivitet svarende til et års normeret studietid. Læs mere her: <https://ufsn.dk/institutioner-og-drift/oekonomi/driftstilskud/uddannelse-aktivitetstilskud/takstkataloger/tilskud-til-uddannelse-paa-universiteter/>

4. Begrænsning og omlægning af kandidatuddannelser og loft for optag på kandidatuddannelser (kandidatreformen)

Kandidatreformen består bl.a. af en omlægning af universitetets kandidatuddannelser. Udover den ordinære toårige kandidatuddannelse på 120 ECTS og den fleksible erhvervskandidatuddannelse på 120 ECTS tilrettelagt på deltid over fire år, er der blevet indført nye kandidatuddannelser. De nye kandidatuddannelser er den 1-årige kandidatuddannelse på 75 ECTS og flere nye varianter af erhvervskandidatuddannelsen, der består af kombinerer fuldtidsstudier og beskæftigelse - heriblandt 1+2 erhvervskandidatuddannelsen, der kombinerer et års fuldtidsstudie efterfulgt af to år med deltidsstudie og deltidsbeskæftigelse, og som målrettes ingeniør- og STEM/IT-området.

Indfasningen af kandidatreformen skal ske på følgende vis:

- I 2028 skal der optages 10% på en 1-årig kandidatuddannelse og 10 pct. på en fleksibel erhvervskandidatuddannelse eller 1+2 erhvervskandidatuddannelse.
- I 2030 skal der optages yderligere 5% på en fleksibel erhvervskandidatuddannelse eller 1+2 erhvervskandidatuddannelse.
- I 2032 skal der optages yderligere 5% på en fleksibel erhvervskandidatuddannelse eller 1+2 erhvervskandidatuddannelse.

I praksis betyder det, for Aarhus Universitet, at der er et loft over tilgangen til de ordinære kandidatuddannelser på 120 ECTS og tilgangen til 1+2 erhvervskandidatuddannelser.

Læs eventuelt mere om Aarhus Universitets implementering af kandidatreformen [her](#).

Hvilke uddannelser er omfattet?

Alle universiteternes kandidatuddannelser.

Hvordan måles tilgangen?

Danmarks Statistiks tilgangstal for et kalenderår (vinteroptag + efterfølgende sommeroptag). Tilgang defineres som alle de studerende, der er startet på en kandidatuddannelse i perioden 1. oktober i år 202x til 30. september i år 202x+1 år.

Hvor ofte opdateres dimensioneringen?

Implementeringen af kandidatreformen måles på årlige optagstal og procentfordeling for de tre typer af kandidatuddannelser.

Hvordan sanktioneres overskridelser?

Der kendes ikke til økonomiske sanktioner. Implementeringen evalueres i 2028.

5. Den politiske aftale 'Flere og bedre muligheder foruddannelse i hele Danmark' (geografisk dimensionering)

Hvad er det?

Den geografiske dimensionering er ikke en egentlig dimensionering, men et måltal for, hvor mange studiepladser, universiteterne må udbyde i Danmarks fire største byer (København, Aarhus, Odense og Aalborg) samt på deres hovedcampus.

Måltallet kaldes også for et indfasningstal. Optaget i de 4 største byer skal frem mod 2030 reduceres med 5-10 % i forhold til optaget i 2019. Samtidig er ambitionen, at der oprettes nye uddannelsespladser i mindre danske byer.

Aarhus Universitet er forpligtet til at oprette 200 bachelorpladser uden for de større byer og skal gradvist nedjustere optaget i Aarhus og Emdrup.

Hvilke uddannelser er omfattet?

Alle universitetes uddannelser.

Hvordan måles tilgang?

Danmarks Statistiks tilgangstal for et kalenderår (vinteroptag + efterfølgende sommeroptag). Tilgang defineres som alle de studerende, der er startet på en kandidatuddannelse i perioden 1. oktober i år X til 30. september i år X+1.

Hvor ofte opdateres indfasningstallet?

Indfasningsplanen blev fastsat i 2022 og gælder frem til 2030.

Hvordan sanktioneres overskridelser?

Der kendes ikke til økonomiske sanktioner.

6. Dimensionering af engelsksprogede uddannelser

Hvad er det?

National ramme for antal engelsksprogede pladser - især på kandidatniveau.

Dimensionering af engelsksprogede uddannelser var historisk et loft over udbuddet af engelsksprogede studiepladser, hvor universiteterne skulle holde tilgangen af studerende til engelsksprogede videregående uddannelser i ro i forhold til tilgangen i 2019.

Med kandidatreformen i 2023 blev det besluttet, at universiteterne samlet set kan oprette 1.100 ekstra engelsksprogede studiepladser årligt på de ordinære kandidatuddannelser i forhold til baseline, der er tilgangen i 2022. Universiteterne kan øge antallet med 1.100 pladser årligt i perioden 2024-2028 og 2.500 pladser årligt fra 2029 og frem.

Ud af de i alt 1.100 ekstra engelsksprogede studiepladser på kandidatuddannelserne, har Aarhus Universitet fået tildelt 180 pladser årligt i både 2024 og 2025.

Optaget på de engelsksprogede bacheloruddannelser skal fortsat holdes i ro.

Med ”Reform af professionsbachelor- og erhvervsakademiuddannelser i Danmark” fra 2025 kan der oprettes 800 nye engelsksprogede uddannelsespladser på professions- og erhvervsakademiuddannelser fra 2027 og frem. Det er stadig under afklaring, hvordan dette påvirker rammen for Aarhus Universitet.

Hvilke uddannelser er omfattet?

Alle engelsksprogede uddannelser.

Hvordan måles optaget?

Danmarks Statistiks tilgangstal for et kalenderår (vinteroptag + efterfølgende sommeroptag). Tilgang defineres som alle internationale studerende fra EU/EØS-lande, der er startet på en uddannelse i perioden 1. oktober i år X til 30. september i år X+1.

Internationale studerende fra EU/EØS-lande defineres som personer med statsborgerskab fra EU-/EØS-lande, der ikke har dansk statsborgerskab, og som ikke har gennemført en dansk ungdomsuddannelse. Desuden har de haft bopæl i Danmark i højst et år før studiestart eller boet i Danmark i højst ét af de sidste fem år.

Der antages et 2:1-forhold mellem antallet af engelsksprogede pladser og antallet af engelsksprogede studerende. Det betyder, at Aarhus Universitets 180 pladser giver mulighed for at øge optaget af engelsksprogede studerende på engelsksprogede kandidatuddannelser med 90 i forhold til en baseline, som er fastsat til tilgangen i 2022.

Hvor ofte opdateres dimensioneringen?

Fordelingen af engelsksprogede pladser mellem universiteterne beslattes årligt.

Hvordan sanktioneres overskridelser?

Der kendes ikke til økonomiske sanktioner.

Institutionerne skal hvert år indsende en statusredegørelse for udmøntningen af de ekstra engelsksprogede pladser, hvor der redegøres for det kommende års fordeling af studiepladserne på uddannelserne samt grundlaget (beskæftigelse mv.) for fordelingen. Desuden skal der redegøres for opfyldelsen af det tidligere års ramme.

—
Overskridelsen opgøres på universitetsniveau.

—

Dokumentlog

Dato for version	Beskrivelse
24-04-2026	Dokument oprettet

—

—